EDA PUUSEPP: Raskused teevad inimese tugevaks

Nõo valla Aasta Inimene 2006 Eda Puusepp (43) Järiste külast on veendunud, et just raskustega kokkupuutumine, oskus nendest välja tulla annabki inimestele võimaluse tajuda ka õnne-, rõõmu- ja rahulolutunnet. Muidu elaksime rutiinses emotsioonideta maailmas.

Rõõmsameelset ja toimekat Eda on Nõo mail nähtud juba paarkümmend aastat. Nende perefirmas OÜ Rakater, mis tegeleb peamiselt teraviljakasvatusega, on Edal raamatupidaja ülesanded. Aga kui vaja, on ta asunud ka traktori- või autorooli. Nende pere on tänasel päeval parasjagu suur: abikaasa Mehis (43), pojad Janno (21) ja Alari (13), tütar Kadi (19), minia Kadi ja väimees Erkki. Ja kõik elavad ühe katuse all. Kui vaja, tulevad kõik appi ühismajapidamises või tegutsevad ühise tiimina, kui emal mingi vabariiklik või piirkondlik üritus organiseerida.

2006. aastal võttis Eda nõuks teha midagi kasulikku Nõo rahva heaks. Ta tundis, et tal endal on kogunenud teatav pagas ja kogemused, mida oleks mõttekas jagada saatusekaaslastega, ning üritas proovida. Nii sündiski Nõo valla puuetega laste vanemate koostöögrupp Eda eestvedamisel ja Nõo valla Omaalgatusfondi rahade toetusel. Grupi tegevusest on lehelugejad saanud toredaid kajastusi, kõik grupi lapsevanemad on siiralt tänulikud, et neile on avanenud võimalus oma maailma avardada ja mureprobleemide korral tunda küünarnukitunnet.

Eda, kuidas sinust on saanud just s e l l i n e Eda? (*optimistlik, heatujuline, energiline, tegutsemishuviline, abivalmis jne*)

Ega ma siis kogu aeg pole selline olnud. (*Mõtleb.*) Alguses, kui laste terviseprobleemid üle pea kasvasid ja palju haiglate vahel jooksmist oli, mõtlesin, et mille eest küll mind on karistatud. Päiksekiirt nagu ei paistnudki.

Aga minu abikaasa mõistev ja hoolitsev suhtumine nii minusse kui haigetesse lastesse süstis minusse alati lisajõudu ja usku hädadest väljavedamisse. Olen alati tundnud tugevat moraalset toetust enda kõrval.

Elu ise paneb toimetama, kui ei taha talle just jalgu jääda ja vabatahtlikult alla anda. Nii asusin minagi endale jätkuvalt tuge leidma ja lisatarkusi koguma.

Praegu tegelen kahes vabariiklikus mittetulundusühingus — Eesti Tsüstilises Fibroosiühingus (10 aastat) ja Eesti Puuetega Laste Vanemate Liidus (üle 4 aasta).

Olen tutvunud väga toredate ja abivalmis inimestega ja kuulnud, kuidas asjad mujal toimivad. See innustab.

Olin omal ajal n.ö "augus". Rabelesin sealt välja ja nüüd tunnen, et tahaks midagi omalt poolt vastu ka anda.

Millest sa üldse rõõmu ammutad?

Juba ütlesin — oma perest. Aga veel päikesest, ja seda eelkõige sisemisest päikesest inimeste sees. Vahel mulle helistatakse ja öeldakse, et tahetakse lihtsalt mu naeru ja häält kuulda — mis saab veel suurem rõõm olla!

Sul on nii palju toimetamisi käsil. Kuidas sa küll jõuad?!

Ma naudin kõiki oma tegemisi. Olen läbinud Silva meetodi koolituse. Siit saadud tarkused on iseenesest kujunenud minu igapäevaseks elustiiliks. Kõik meie otsustused, nägemused jne sõltuvad meie mõtlemisviisist. Kõik see, mida me endast välja anname, tuleb meile samamoodi tagasi.

Eda toob näite: kui hõikad mägedesse mingi sõna, tuleb see kajana samamoodi tagasi.

Oluline on igas inimeses näha eelkõige head. Ükski inimene ei ole ju läbi ja lõhki halb, teda on vaja aidata. Peab ka ausalt enese sisse vaatama. Et iseendaga toime tulla, peab inimene *ise* suutma ja proovima mõtelda ja tegutseda positiivselt. Õnnetused, raskused — võtan neid kui elu õppetunde. Õnnetustega on ju ka nii, et kui palju sa neid antud ajahetkel traagilistena võtad… Oma laste haiguste ajal ei osanud ma varem väikseid õnnehetki tähelegi panna!

Ja kui sa oled juba millegagi seotud, siis üks asi viib teiseni ja nii tegevuspõld laieneb.

Üks kindel sihtgrupp lapsevanemaid Nõo vallas on sulle väga tänulikud. Millist eesmärki sa alustades silmas pidasid?

Et koos saavutada võimalikult palju positiivseid emotsioone. Ja näidata elu säravamates värvides.

Me oleme väga kokku kasvanud. Mulle helistatakse sageli. Meie naerulusti, kallistusi ja koostegemise rõõmu ei saa raha eest.

Eda hooldada on ka kaks vanainimest, kelle elurõõmu ja oskusi Eda ei jõua ära imestada ja kelles ta ise elusädet leiab.

Sa oled toredaid üritusi suutnud regulaarselt organiseerida ja nendes tehakse alati midagi põnevat. Kust sul küll ideed tulevad?

Ettepanekud ja soovid arutame kõikide emadega koos eelnevalt läbi.

Ja veel püüan osaleda erinevatel kursustel-koolitustel, et siis kõigepealt läbi enda tunnetada asja olemust ja kasu, mida oleks teistele otstarbekas edasi õpetada.

Eda on hariduselt raamatupidaja. Aga erinevaid koolitusi on ta läbinud parasjagu: massaazi, perekonna psühhoteraapia, Silva meetodi alg- ja rahvusvahelise taseme, enesetäiendamise ja meeskonnatöö, tugiisiku ja usaldustelefoni, naeru- ja muusikateraapia vallas. Ta huvitub alternatiivmeditsiinist ning on uurinud sensitiivse maailma saladusi.

Sa oled tegev vabariiklike ühingute juhatustes. Paar korda kuus käid sa Karaski Rehabiliteerimiskeskuses füsioterapeudi abiliseks. Kust on pärit selline aktiivsus?

Mul on väga innustavaid eeskujusid ja autoriteete, nagu Mihkel Aitsam (77), kes on Eesti puuetega inimeste liikumise (eelkõige liikumispuuetega inimeste, kelle hulka Mihkel ka ise kuulub) kauaaegne eestvedaja olnud. Puutudes lähedalt kokku teiste inimeste kannatustega, invaliidsusega, muutud ise sallivamaks, mõistvamaks, suudad asju näha sügavamalt. Tunnetad ka suuremat vastutust elu ees ja soovi midagi ära teha.

Viibid pidevalt inimeste keskel. Mida väärtustad inimeste juures?

Üksteisest lugupidamist, üksteisega arvestamist. Samuti meeldiks, kui ollakse täpsed — oma lubadustes, ülesannete täitmises, ajas jne. Ise püüan alati täpne olla ja mind teeb õnnetuks, kui mulle samaga ei vastata.

Ütlesid — kõik, mis teistele teed, tuleb endale tagasi. Oled pälvinud austuse ja poolehoiu, seda oma sooja ja avatud südame ning abistava tegevuse tõttu. Mida ootad 2007. aastalt?

Tean, et üksi ei oleks ma keegi. Olen väga tänulik oma pere, vallavalitsuse ja oma tugigrupi liikmete väga toetavale suhtumisele. Uuel aastal loodan pakkuda uusi koolitusi ja erinevaid lõõgastumisvõimalusi.

Meile kõigile soovin rohkem päikest nii taevalaotusse kui südametesse!

Küsis MILVI PENSA

Nõo valla Aasta Inimene 2006 Eda Puusepp

Tänukirjade saajad on tihedalt seotud oma külade eluga

Igas kollektiivis, suuremas või väiksemas, laste või täiskasvanute omas, on fantastilised tegijad ja vähem tegijad või siis hoopis kõrvalseisjad.

Tegijaid iseloomustab avatum maailma tunnetamine, kodanikuvastutus ja sisemine tung midagi korda saata. Sellised kõige üldisemad märksõnad võiks lausuda ka meie järgmiste tublide inimeste kohta, keda oleme juba aastaid endi keskel harjunud nägema ja kes möödunud aastal teenisid ära lehelugejate tunnustuse.

SIRJE □ULTS (55):

1. **Nõgiaru elanik** 6. eluaastast peale. Ta tunneb rõõmu oma kokkuhoidvast ja üksmeelsest perest ning ammutab sellest esmast elujõudu.

2. **Töötab valla kunstnikuna** 1993. aasta septembrist peale.

Leiab, et sellele tööle saamine oli kui saatuse kingitus ja on väga rahul koostöö laabumise üle kultuurimaja juhataja Viivi Kütiga.

3. **On Nõgiaru Külaseltsi** (asutatud 14. oktoobril 2004) **üks asutajaliikmeid** tihedas koostöös Mart Arsti, Lea Kiiviti, Eve Pai, Elvi Koka ja teistega. Need ja veel paljud teisedki aktiivsed Nõgiaru inimesed on juba harjunud koos käima ja koos ka ühist elu edendama.

4. **On üht ilusat soovi endas kandnud** — et Nõgiaru lapsed leiaksid rohkem teed raamatuteni ja oskaksid läbi raamatute ka sisukamat maailma avastada, nii nagu Sirje ise leidis fantastilise raamatumaailma kunagise Nõgiaru raamatukoguhoidja Elin Kisandi heasoovliku suunamise kaudu.

5. **On ellu kutsunud Nõgiaru laste näiteringi.** Sirjel on nüüd väga lahutamatu koostööpartner Nõgiaru lasteaia uue juhataja Heli Ruusi näol, kes on tõeline aare Nõgiaru rahva jaoks oma ideede ja energia poolest. Heligi soovib külalapsi arendada ning nende mõtetest umbrohtu välja rehitseda, nagu ta ise olevat naljatades öelnud. Näitering alustas taas 2006. aasta sügisel ja koos käib 7 last. Uue tükiga on juba ka esinemas käidud. Sirje ja Heli näevad noortes näitlejates ka üldisemat: et nendest kasvavad aktiivsed noored ning teiste eestvedajad. Nii, nagu usub ja loodab ka oma tantsuringi lastest Eve Pai. Nõgiaru uus tore põlvkond on peale kasvamas!

6. **On kunstiringide juhendaja** kultuurimaja juures. Ilu- ja värvimaailma avastab Sirje koos ringide liikmetega juba aastaid: täiskasvanuid juhendab ta neljandat, lapsi seitsmendat aastat. Sirje peab kõiki oma õpilasi isiksusteks, kellel on oma käekiri ja sõnum. Tema õpetab neid ainult õigemaid teostusvõtteid kasutama.

7. **Joonistamisoskuse päris ta emalt.** Kunstnikutööga teenib ta küll leiba, aga kunstnikukoolitust Sirjel ei ole. 1998–2000 läbis ta rahvaülikoolis kunstiõpetuse kursused. Kõige paremini tulevat tal välja portreed.

"Kahju, et aega ei ole, tahaks lihtsalt joonistada — oma lõbuks!" avaldab Sirje.

8. **Sirje hindab positiivset ellusuhtumist.**

Sirje on inimene, kes on aastaid töötanud inimeste keskel ja inimestega. Ta on mõistev ja rahulik. Juba tema töö iseloom eeldab, et enne tuleb süveneda, asja juures püsida ja vaeva näha, enne kui tulemust näha saad. Ta hindab väga vaimsust, edasiliikumist kõige hea ja ilusa suunas. Ka Sirje on veendunud, et ainult positiivsus viib elu edasi.

Sirje koduküla Nõgiaru on teiste aktiivsete külade kõrvale tõusmas. Jätkugu nüüd neil kõigil järjepidevust ja ideid, ja vapraid tantsu- ja laululapsi, spordimehi jne ning Sirje-taolisi entusiastlikke eestvedajaid!

HELLE-MAIA SONN (63):

1. **Meeri küla Vinkli talu perenaine** alates 1995. aastast. Sündinud ja kooli lõpetanud Narvas, elanud ja töötanud aastaid Jõhvis Kohtla-Järve Piimakombinaadis vastutavatel ametipostidel. (Ta on lõpetanud EPA piimatehnoloogia eriala.) Abikaasa Kaarel (66) oli tollal kaevur.

2. **Esimesel kohal on pere.** Sellel aastal tähistavad nad oma abielu 40. aastapäeva. Kaarel on Helle-Maia sõnade järgi tõeline töönarkomaan, kes ei anna endale armu ja kelle kõrval ei ole sobilik laiselda. (*Naerab.*) Ja ema-isa on alati rõõmsad, kui tütar Katrin (37) Võrust või poeg Andres (34) Tallinnast külla tulevad. Nüüdki jõuluajal olid kaks tütretütart vanaema kantseldada.

3. **Helle-Maial ei ole kunagi igav**. "Ma ei saa kohe aru nendest inimestest, kes niimoodi kurdavad!" Tal endal on nii palju erinevaid toimetamisi käsil, et ei jõua ära teha.

4. **Helle-Maia ei taha üksi olla.** Vast see oligi ajendiks, et ta 2005. aasta 9. novembriks oli kutsunud kokku Meeri küla naisi, et uhkes ja avaras seltsimajas midagi koos tegema hakata. Ta oli ärevil, et äkki tuleb vaid 2–3 naist, tuli aga hoopis 18! Võiks öelda, et sellest päevast peale on seltsimajas regulaarselt mingi näputöö- või käsitöörühm koos käinud ja nii näituste kui kingituste tarbeks on valminud väga palju ilusaid asju-esemeid. Aga kõige tähtsam on see, et naistel on süvenenud ühtekuuluvustunne, räägitakse Meeri asjadest, tehakse toredaid ettepanekuid ürituste läbiviimiseks ja muidu külaelu edendamiseks.

5. **Koos on tore laulda.** Lauluhuvilistest naistest ärgitas ta kokku naisansambli. Mis viga, kui konservatooriumiharidusega lauluõpetaja Meryt Pastak omast käest võtta, kes ka juhtumisi Meeri inimene on ja ise lahkesti nõus oli. Nüüd on esimesed lauludki selged ja jaanuari alguses käidi juba Nõo Hooldekodu vanuritele esinemas, kaasas kommid ja omaküpsetatud pont□ikud.

"Hakkama saime!" avaldab Helle-Maia ise rahulolu laulunaiste südikuse ja järjekindluse üle.

6. **Mitmekülgsuses peitub võlu**. Helle-Maia erinevaid kunstiandeid ja oskusi peab lausa imetlema. Ta on meister lapitekkide valmistamises. "Ah, mis nüüd mina! Vaat Astrid Nõmme, Valli Sepp, Anne Saal, Malle Roomet!" Ja Helle-Maia räägib innustunult tublide naiste käsitööarmastusest, nende huumorimeelest, küpsetusoskusest, teotahtest jne. Näha, kui kokkuhoidva ja sõbraliku seltskonnaga on tegu.

Helle-Maia on ka hea kunstnikukäega. Ta tänab juhust ja Nõo Koduloomuuseumi juhatajat Kai Toome, kelle tõttu ta sattus õppima rahvaülikooli kunstiõppe erialale ja tudeeris seal kolm aastat. Suurema tööna maalis ta Hellenurme kohaliku näiteringi lavastuse "Maria Siberimaal" tarbeks lavadekoratsioonid.

Ka tekstide kirjutamine tuleb Helle-Maial hästi välja. Naised ongi harjunud tema sünnipäevade jm puhuste õnnitlustekstidega. Oma lugusid ja värsse on ta sepitsenud juba aastaid ja neid on kogunenud parasjagu.

Taimed on tema hobi. Tema suures aias jätkub tööd varakevadest hilissügiseni. Muuseas, ta õpetas mulle ka hiina kapsa kasvatamist.

7. **Sportlik eluviis on tema elustiil**. Saame teada, et kahel korral on ta osalenud Tartu suusamaratonil. Ja eelmisel aastal, kui tal ei õnnestunud suurele rajale minna, tegi ta võistluse ikkagi omal kombel kaasa, suusatades 10 ringi oma koduaia tagusel 3 km pikkusel suusarajal ja abikaasa turgutas teda vahepeatustes rosinatega nagu võistlustel kunagi! Kodusel suusarajal käib Helle-Maia igal võimalusel, kui ainult lund on.

Veel hakkas ta harrastama kepikõndi. Üks 5-kilomeetrine külateering kuulub tema igapäevaste käimiste hulka. Ja jalgrattasõit on lausa iseenesestmõistetav.

Selline eluviis ja teotahe on igati eeskuju vääriv.

8. **Rahutu loomus tõukab tagant.** Helle-Maia on juba kord selline isiksus, kes ei malda kohal istuda ja saavutatuga leppida. Ta otsib alati uut väljakutset ja esitab selle puhul enesele küsimuse: "Kas seda tõesti ei saa kuidagi ära teha?!"

Meerikate aktiivses peres on üks elusäde juures. Ja väljakutseid — nii väikseid kui suuremaid — nende kandis juba jagub. Jaksu kõigile!

MILVI PENSA

Sirje □ults

Helle-Maia Sonn